

Trgovski Tovariš

Leto XXVII /// 1930 /// Številka 6

Drago Potočnik

Naša plačilna bilanca

Že za leto 1926 so štirji gospodarski strokovnjaki sestavili približno oceno naše plačilne bilance. Tozadevni podatki so bili objavljeni v posebni knjigi, ki je izšla l. 1928 v Beogradu ter tudi lani v spomenici Društva Narodov o mednarodni trgovini in plačilnih bilancah 1923—1925. Letos pa je izšel Memorandum Društva Narodov o plačilnih bilancah in o mednarodni trgovini za l. 1926—1928, ki vsebuje podatke o naši plačilni bilanci za leto 1927. Ti podatki so bili sestavljeni od naše vlade po formularju Društva narodov za tozadevne statistike. Istočasno so objavljene tudi korekture k podatkom za 1926. Ker naša javnost ne pozna teh podatkov, zlasti ne onih za 1927, ki so v tej spomenici sploh objavljeni prvič, priobčujemo glavne podatke iz omenjenih publikacij Društva Narodov, ki na polju mednarodne gospodarske statistike in proučevanja mednarodnih gospodarskih problemov razvija veliko delavnost. Obenem upamo, da bo ta publikacija za naše gospodarje koristna, ker jim bo pokazala, da je med samo trgovinsko in plačilno bilanco velika razlika. Aktivna trgovinska bilanca še ne jamči za aktivno plačilno bilanco, kakor tudi pasivna trgovinska bilanca še ni vzrok za sklepanje o izredno slabem stanju gospodarstva kake države. Pisanje velikega dela našega dnevnega časopisja kaže, da marsikateri pisec ne loči obeh bilanc ter seveda naravno izvaja popolnoma napačne konsekvence, razumljivo take, ki mu prija.

Žalibog so podatki, ki jih objavljamo, šele za leto 1927. Na razpolago pa so nam že tudi nekateri podatki za kasnejša leta. Najbolj redno in pravočasno se še objavljajo podatki o naši trgovinski bilanci. Ti statistični podatki potrebujejo le malo korektur, dočim so mnogi drugi podatki le več ali manj zanesljive ali nezanesljive cennitve. Tu so velike razlike prav mogoče in zato podatkom o plačilnih bilancah niti v državah z urejenejšo statistično službo ni mogoče toliko zaupati, kakor n. pr. podatkom o zunanji trgovini. Saj so večinoma le cennitve, katerih zanesljivost je odvisna predvsem od točnosti avtorjev, nadalje tudi od drugih faktorjev, zlasti pa njih cennitvene podlage.

Pripominjamo, da je objavljena v najnovejši številki nemške uradne revije «Wirtschaft und Statistik» št. 11 (izšla 13. junija) že nemška plačilna bilanca za leto 1929.

Glavne postavke naše plačilne bilance so v omenjenih letih 1926 in 1927 izgledale sledeče (vse postavke so označene v milijonih Din):

Tekoči predmeti

	Izvoz (donos)		Uvoz (izdatki)	
	1926	1927	1926	1927
<i>I. Blago.</i>				
1. Zunanja trgovina	7.818	6.400	7.622	7.276
2. Korekture	157	128	328	364
3. Tihotapstvo	50	50	175	175
<i>II. Zlato.</i>				
4. Zlato	—	—	10	10
<i>III. Obresti in dividende.</i>				
5. Obresti za državne dolgove	—	—	280	421
6. Obresti drugih javnih dolgov	—	—	53	63
7. Obresti in dividende dolgoročnih kapitalov	1	1	550	575
8. Obresti kratkoročnih kapitalov	2	7	22	86
<i>IV. Razno.</i>				
9. Tovornine ladijske	110	93	—	—
10. Pristaniške takse	1	1	—	—
11. Drugi prevozni stroški	620	661	450	342
12. Komisije, zavarovalne premije, kurtaže itd.	188	161	218	188
13. Pošta, brzojav in telefon	31	31	9	9
14. Fondi izseljencev	751	780	120	118
15. Pošiljatve izseljencev	338	427	511	454
16. Izdatki turistov	160	170	170	176
17. Stroški diplomatske službe	12	20	120	15
18. Razni osebni stroški	—	22	—	—
19. Reparacije v gotovini	—	—	—	—
20. Protivrednost blagovnih reparacij	589	557	589	557
Skupaj	10.828	9.509	11.281	10.829
Deficit	453	1.320	—	—

Iz teh podatkov je razvidno, da se je deficit naše plačilne bilance zvišal od leta 1926 do 1927 na 1320 milijonov dinarjev, to pa radi precejšnjega zmanjšanja dohodkov kakor izdatkov: dohodki so se zmanjšali za ca. 1300 milijonov dinarjev, izdatki pa samo za ca. 450 milijonov dinarjev.

K tem podatkom je pripomniti sledeče:

Podatke o zunanji trgovini je treba korigirati, ker ne zajema popolnoma točno vsega gibanja. Predvsem navaja obveznost stavljanja tretjino deviz, dobljenih pri izvozu, na razpolago državi k

podcenitvi izvoza. Zato je treba statistiko izvoza povečati za 2%. Na drugi strani pa zopet uvozna statistika ni popolnoma točna, ker niso zanesljive številke onega blaga, ki se carini ad valorem, se torej njegova vrednost podcenjuje, nadalje pa se blago, uvoženo za državo, ne carini po faktični vrednosti, pač pa se samo ceni v statistiki. Zato je treba tudi številke našega uvoza povečati za 5%. Nadalje naša zunanjetrgovinska statistika ne specificira posebej uvoza zlata, platine in srebra v denarju in v gotovini.

Zelo previdno je treba vzeti cinitve dividend in obresti inozemskih kapitalov, naloženih pri nas. Leta 1926 se je računalo, da je bilo najetih privatnih kratkoročnih kreditov v inozemstvu 400 do 500 milijonov dinarjev. Vsota 22 milijonov dinarjev obresti je kalkulirana na podlagi srednje obrestne mere 10% na vse kredite 450 milijonov dinarjev, ki so večinoma 6mesečni. Še težje pa je ceniti vso naložbo tujega kapitala pri nas in naravno tudi njegov donos.

Donos naših ladij se je razdelil sledeče (po kalkulaciji dr. Račiča) v letu 1926: Prihranki naših mornarjev 54 milijonov, dohodki plovbenih družb 6 milijonov, dohodki rečnega prometa 50 milijonov dinarjev, skupno 110 milijonov dinarjev. Dohodki in stroški transportov pod št. 11. so bili 1926 glasom podatkov železniške uprave sledeči: l. 1924 296, l. 1925 520 in l. 1926 600 milijonov dinarjev. To so bili dohodki, plačani od inozemstva za prevoz potnikov, prtljage in blaga. Nadalje je treba prišteti 20 milijonov za lokacijo vagonov. Na drugi strani smo plačali inozemstvu 560 milijonov dinarjev prevoznih stroškov v letu 1926 in sicer: plačila za direktni transport v druge države (Avstrijo, Madžarsko itd.) 120 milijonov, dolgovi kriti z imovino pri Chambre de compensation des chemins de fer v Bruselju 318 milijonov, za lokacijo vagonov 12 milijonov, popravilo lokomotiv in vagonov 110 milijonov dinarjev. Glasom podatkov naše poštne uprave so znašali naši dohodki poštne prometa z inozemstvom leta 1926 31 milijonov dinarjev, izdatki pa 9 milijonov dinarjev.

Razmeroma znatno vrednost je pripisovati podatkom o pošiljativah naših izseljencev. Zlasti so zanesljivi podatki o pošiljativah naših izseljencev iz prekmorskih držav. Pripominjamo, da te podatke objavlja tudi Narodna banka. Po njenem letnem poročilu za 1929 so poslali naši izseljenci v prekmorskih državah v domovino l. 1929 15.6 milijona dolarjev, ali v Din 887.6 milijona, l. 1928 12.45 milijona dolarjev, l. 1927 11.6 milijona dolarjev, ter l. 1926 12.8 milijona dolarjev. Nimamo pa podatkov o vsotah, ki jih je poslala naša evropska emigracija, ki je zadnja leta prav znatna. Tudi nam niso znani podatki o zaslužku naših sezijskih delavcev, katerih gre vsako leto vedno več zlasti v Francijo, Nemčijo in Holandijo. Dejstvo pa je, da vsote, poslane od naših ljudi v inozemstvu stalno naraščajo, ker je tudi emigracija stalno znatna.

Poleg tega opažamo stalno naraščanje naših dohodkov od tjskega prometa. Na drugi strani pa je razveseljivo dejstvo, da so izdatki naših ljudi v inozemstvu stalno enakomerni in se ne povečujejo v toliki meri, kakor se povečujejo v toliki meri, kakor se povečujejo naši dohodki od tjskega prometa. Naša tjskoprometna bilanca, ki je bila v letu 1926 pasivna za 173 milijonov, je bila v letu 1927 pasivna samo še za 27 milijonov Din. In ne motimo se, če

danes ob takem razvoju tujkega prometa pri nas trdimo, da je naša tujskoprometna bilanca postala aktivna. Upanje pa je, da se bo ta aktivnost še dalje povečevala v našo korist.

V rubriki «Razni osebni stroški» se vpoštevajo razni osebni dohodki odvetnikov, notarjev, inozemskih časnikarjev pri nas in narobe.

Gibanje kapitalov pa izgleda sledeče (vsi podatki v milijonih dinarjev):

	Vnos kapitala		Iznos kapitala	
	1926	1927	1926	1927
<i>I. Dolgoročne operacije.</i>				
1. Amortizacija				
a) meddržavnih dolgov . . .	—	—	126	132
b) drugih javnih dolgov . . .	—	—	325	386
2. Nakup in prodaja				
a) nepremičnin	12	22	—	—
b) naših efektov	10	5	10	1
3. Nove emisije kapitala				
a) državne in občinske . . .	95	993	—	—
b) ostale	492	689	—	—
4. Drugi dolgoročni plasmani . .	150	250	—	—
<i>II. Kratkoročne operacije.</i>				
5. Varijacije kratkoročnih dolgov	122	125	—	—
6. Varijacija deviznega zaklada Narodne banke	190	—	—	391
7. Varijacija kratkoročnih dobroimetij posameznikov . . .	1	—	—	8
8. Varijacije drugih kratkoročnih dobroimetij	—	—	150	31
Skupaj	1.072	2.084	611	950
Čisti prebitok uvoza kapitala . .	461	1.134	—	—

Omenjena študija iz leta 1928 glede naše plačilne bilance za 1926 navaja, da je polovica dohodka industrije, bank in zavarovalnic v rokah inozemcev. Dohodke industrije je ceniti na poldrugo milijardo Din, dohodke bank na 395 milijonov Din, zavarovalnic pa na 85 milijonov Din. Če se odbije tretjina za davke, ostane za dividende nekaj nad 1300 milijonov Din. Čisti dohodek leta 1926, ki je bilo gospodarsko slabo leto, je cenjen na 990 milijonov Din. K vsoti 495 milijonov Din, ki gredo na podlagi omenjenih cenitev v inozemstvo, je prišteti še 55 milijonov Din dohodkov inozemstva od kapitala, naloženega v trgovini, kjer je njegov delež majhen.

Sumarični pregled blagovnega in drugega prometa ter kapitalnega gibanja bi bil sledeči (vse v milijonih Din):

	Tekoči predmeti	Kapitali	Skupno
1926	10.828	1.072	11.900
1926	11.281	611	11.892
Bilanca	— 453	+ 661	+ 8
1927	9.589	2.084	11.593
1927	10.829	950	11.779
Bilanca	— 1.320	+ 11.34	— 186

Računi se popolnoma ne izenačujejo, treba pa bi bilo, da je uvoz enak izvozu (pri tem ne mislimo samo na blagovno trgovino, ampak na ves promet naše plačilne bilance).

Prav posebno zanimiva pa je sledeča tabela, ki nam kaže našo mednarodno bilanco. Kaže nam naša aktiva ter naša pasiva. Vidimo, kako velika je udeležba tujega kapitala v naši državi, nadalje kakšna je zadolžitev države napram inozemstvu. Vidi se, da nismo kaka bogata upniška država, ki ima naložen svoj denar po vsem svetu, nego da smo zadolženi, ne le država, ampak tudi celokupno naše gospodarstvo. Nimamo naložb v inozemstvu, saj kakih znatnejših ne. Navezani smo na uvoz kapitala, kajti kljub znatnemu stalnemu povečevanju našega domačega kapitala, še vendar ne moremo kriti vseh potreb doma na našem domačem kapitalnem trgu, ki je poleg tega še zelo desorganiziran.

Bilanca naše mednarodne zadolžitve izgleda sledeče v milijonih dinarjev:

	Koncem leta	
	1926	1927
<i>Pasiva:</i>		
1. Obveze meddržavnih dolgov	17.336	17.186
2. Nacionalni efekti v posesti inozemstva		
a) drugih državnih dolgov	8.785	8 759
b) občinskih in dolgov javnopravnih korporacij	58	178
c) privatnih dolgoročnih posojil	—	—
3. Nepremičnine v posesti inozemcev	200	222
4. Drugi dolgoročni dolgovi (inozemska udeležba pri podjetjih in drugi direktni plasmani inozemskih kapitalov)	5.500	5.750
5. Zunanji viseči dolg a) bank	597	566
b) privatnih drugih podjetij in posameznikov	578	704
Vsa pasiva	33.054	33.365
<i>Aktiva:</i>		
6. Nepremičnine v inozemstvu last jugoslovanskih državljanov	20	21
7. Druga dolgoročna imetja	—	—
8. Viseča dobroimetja a) bank (devize)	615	1.006
b) drugih privatnih podjetij in posameznikov	39	47
Vsa aktiva	674	1.074

K tej tabeli je pripomniti, da niso v njej vpoštevane terjatve naše države iz naslova reparacij, ki so tudi znatne, pa v veliki meri izenačujejo naša aktiva in pasiva.

Poročila Narodne banke navajajo mnoge podatke, ki so novejšega datuma, pa prihajajo v poštev pri tabeli. Tako lahko do najnovejšega datuma izpopolnimo podatke o deviznem zakladu banke, ki je znašal konec l. 1928 784 milijonov, konec l. 1929 1634 milijonov.

Nadalje so nam na razpolago podatki o kratkoročni zadolžitvi našega gospodarstva, kakor jih sestavlja Narodna banka. Po teh statistikah so znašala dobroimetja, oz. obveznosti v milijonih Din:

	Obveznosti	Dobroimetje
Konec 1925 . . .	747	39
" 1926 . . .	597	40
" 1927 . . .	566	37
" 1928 . . .	523	25
" 1929 . . .	462	27

Poročila Narodne banke so nadalje tudi dragocen vir, ker navajajo donos inozemskih posojil, ki so bila najeta v teku leta. Za leto 1928 se navajajo sledeči podatki: Leta 1928 je znašal donos reparacij v gotovini 245 milijonov Din, od inozemskih posojil pa 998 milijonov Din. Od te vsote odpade na državna posojila 682 milijonov Din, na posojilo Drž. hip. banke 112, na posojilo beograjske občine 60 milijonov Din, na monopolno upravo pa 143 milijonov Din. V letu 1929 pa novih posojil (državnih) ni bilo, edino Drž. hip. banka je dobila nov predujem v znesku 66 milijonov Din.

Po nemški statistiki so znašale reparacijske dobave naši državi v zadnjih treh letih sledeče množine: 1927 58 milijonov mark, oziroma 608 milijonov Din, 1928 30 milijonov mark, oziroma 398 milijonov Din, 1929 pa 44,3 milijona mark, oziroma 784 milijonov Din.

Najvažnejša pa je statistika naše trgovinske bilance, ki izhaja zelo redno, pa jo tudi lahko objavljamo:

	Uvoz	Izvoz
1926 . . .	7.622	7.818
1927 . . .	7.276	6.400
1928 . . .	7.835	6.445
1929 . . .	7.594	7.921

Analiza posameznih postavk bilance kaže sledeče glavne smerice: Največja postavka v bilanci je vsekakor zunanja trgovina, ktere bilanca varira z ozirom na vsakoletno letino. Stalno pasivna je za nas skupina, ki označuje naše izdatke, ki gredo v obliki dividend in obresti v inozemstvu. Vsota vsakoletnih obresti, ki gredo v inozemstvo, presega milijardo in četrto milijona Din. Postavka je trajna, izkazuje celo tendenco k povečevanju, zlasti kar se tiče privatnih naložb kapitala pri nas. Eventualni deficit v trgovinski bilanci nam je kriti predvsem z večjim donosom tujskega prometa, kakor tudi z večjimi pošiljatkami izseljencev. Pasivnost naše trgovinske bilance

v letu 1928 je bilo mogoče kriti z novimi posojili v tem letu. Smer-nice za našo gospodarsko politiko bi bile iz teh podatkov sledeče: predvsem je treba gledati na stalno aktivnost naše trgovinske bi-lance s pospeševanjem našega izvoza, nadalje je treba zmanjšati vse nepotrebne izdatke v inozemstvu in povišati donos onih panog, ki obetajo postati najbolj produktivne, to je zlasti tujski promet, pospeševati je nadalje tvorbo domačega kapitala, da bi se vsaj ve-čina novih investicij izvršila doma z domačim kapitalom.

Ivan Mohorič

Gospodarske zbornice v primeri z delavskimi

Letos se je vršila redna letna kon-ferenca gospodarskih zbornic Jugosla-vije dne 25. in 26. maja v Dubrov-niku. Glavna točka dnevnega reda je bila razprava o temi: «Naloge in po-men gospodarskih zbornic kraljevine Jugoslavije». Referat o tem vprašanju je bil poverjen gen. tajniku zagrebške zbornice g. dr. A. Čuvaju in tajniku ljubljanske zbornice g. Ivanu Moho-riču. Izčrpen in obširen elaborat, na-pisan v srbohrvaščini, je bil natisnjen in poslan vsem zbornicam že pred konferenco. Priobčujemo zanimivo X. poglavje iz te knjige v slovenskem prevodu.

Prva delavska zbornica v naši državi je bila osnovana pred vojno na temelju zakona o delu iz l. 1910 za področje Kraljevine Srbije s sedežem v Beogradu. Njene pravice in dolžnosti so bile ure-jene obenem z gospodarskimi zbornicami v členih 117. do 133. za-kona o delu na povsem enakih načelih. Dolžnosti, našete v točkah 1. do 10. člena 119 zakona o delu, so veljale enako za gospodarske in delavske zbornice. Zelo zanimivo je, da se ni delala tu nikaka razlika ter da je bilo prepuščeno povojnemu zakonodajstvu, da od-redi delavskim zbornicam povsem drug delokrog, nego gospodarskim zbornicam. Glede finansiranja je delavska zbornica postavljena na popolnoma enako podlago kakor obrtna zbornica, a pasivna volilna pravica je bila zvezana z izpolnjenim 25. letom starosti, s srbskim državljanstvom in vsaj triletnim delovanjem v domačih podjetjih. Tudi glede članstva je bila delavska zbornica za Srbijo izenačena z gospodarskimi zbornicami ter je bila torej sestavljena iz 12 članov iz Beograda in iz po enega člana vsakega zunanjega okrožja. Tudi v administrativnih predpisih, ki jih obsegajo čl. 121. do 133., so bile delavske zbornice po zakonu o delu popolnoma izenačene z gospo-darskimi zbornicami.

Svetovna vojna je prinesla v to razmerje temeljite izpremembe, ki so sankcionirane v našem povojnem socialnem zakonodajstvu. Na temelju zakona o zaščiti delavcev z dné 14. junija 1922 se je imelo osnovati v naši državi 8 delavskih zbornic in sicer:

1. za Srbijo s sedežem v Beogradu,
2. za Južno Srbijo s sedežem v Skoplju,
3. za Črno Goro s sedežem v Podgorici,
4. za Hrvatsko in Slavonijo s sedežem v Zagrebu,
5. za Slovenijo s sedežem v Ljubljani,
6. za Bosno in Hercegovino s sedežem v Sarajevu,
7. za Dalmacijo s sedežem v Splitu,
8. za Vojvodino s sedežem v Novem Sadu.

Na osnovi odredb tega zakona so bile l. 1922 in v naslednjih letih osnovane začasne delavske zbornice, ki so imele nalogo, da izvedejo volitve in omogočijo osnovanje definitivnih zbornic. Začasne zbornice so se vzdrževale s subvencijami, ki jim jih je dajalo ministristvo za socialno politiko. L. 1925 so se vršile prve volitve.

Izmed navedenih zbornic je do danes osnovano šest. V Skoplju in v Podgorici delavski zbornici še nista osnovani; njune posle izvršuje začasno beograjska delavska komora.

Po odredbah člena 36. zakona o zaščiti delavcev so delavske zbornice razredne predstavnice delavstva in nameščenstva, izvemši višje kvalificirano osebo. Dolžnost zbornic vobče je, da ščitijo socialne, kulturne in ekonomske interese delavstva. Zatorej imajo zbornice poleg drugega sledečo posebno nalogo:

1. da predlagajo državnim in samoupravnim oblastvom poročila, mnenja in predloge glede urejanja delavskega razmerja v vprašanih delavskega zavarovanja in v vseh ostalih vprašanih, ki se direktno in indirektno tičejo interesov delavcev in nameščencev;

2. da skrbijo, da državne in samoupravna oblastva pravilno vrše veljavne zakone in naredbe, ki se tičejo zaščite interesov delavcev in nameščencev;

3. da predlagajo mnenja o snovanju in organizaciji javnih ustanov za pospeševanje obrti, trgovine in prometa, kolikor se to tiče interesov delavcev in nameščencev;

4. da ustanavljajo in organizirajo po lastni iniciativi ustanove za pospeševanje ekonomskega, socialnega in kulturnega stanja delavcev in nameščencev;

5. da vodijo statistiko in zbirajo podatke glede vprašanj, ki se tičejo delavcev in nameščencev ter da predlagajo o svojem delu poročila ministristvu za socialno politiko.

Delavske zbornice morajo torej vršiti posvetovalno delo kakor gospodarske zbornice, a s to razliko, da ščitijo pri tem izključno interese delavstva. Posredovalna uloga delavskih zbornic se nanaša na sklepanje kolektivnih pogodb, reševanje sporov med delavci in delodajalci, kakor tudi pri državnih oblastvih in državnih institucijah, pa tudi direktno pri delodajalcih, kadar to zahtevajo koristi delavstva.

V zakonodajnem pogledu je bilo glavni del delovanja delavskih zbornic usmerjen na to, da ostanejo v vsem obsegu veljavne pravice, dane delavstvu v letih 1921/22. po zakonu o inspekciji dela, po zakonu o delavskem zavarovanju in po zakonu o zaščiti delavstva, kakor tudi to, da se v bodoče kodificira vse delavsko pravo v posebnih zakonih.

Dosledno temu načelnemu stališču zahtevajo zdaj delavske zbornice glede novega obrtniškega in rudarskega zakona, naj se odredbe, ki se nanašajo na delavce, izločijo iz teh zakonov ter naj se razmerje med osebjem in gospodarji uredi s posebnimi zakoni.

V praktičnem delovanju polagajo delavske zbornice glavno pažnjo že od začetka svojega obstanka na proučevanje materialnega položaja delavcev in na njihovo kulturno prosvetljevanje. Delavske zbornice pa se niso omejevale na pisarniško upravno delovanje, nego so smatrale, da je težišče njihove naloge v praktični socialni politiki. One se niso izgubljale v akademskih izlaganjih zakonov, nego so znaten del svojih dohodkov uporabile za ustanovitev delavskih domov, organiziranje delavskih kuhinj za ceneno prehrano delavcev, za ustanavljanje knjižnic, prirejanje strokovnih in prosvetnih predavanj, osnivanje pomožnih blagajn za prostovoljno zavarovanje delavstva, ter so vršile koristna posredovanja pri industriji v inozemstvu, da zaposli naše nezaposleno delavstvo. Razen tega so delavske zbornice z veliko marljivostjo dosegle, da so na temelju reciprocitete urejeni socialnopolitični odnosi z državami, v katerih so najmočnejše kolonije naših delavcev, zlasti z Nemčijo.

Z zakonom o zaščiti delavcev se je povečalo tudi število članov delavskih zbornic. Danes znaša 30—60 oseb. Za volitve je uveden proporcionalni sistem, a meja za aktivno volilno pravico je znižana na 18. leto starosti ter na leto dni zaposlenosti na zborniškem področju. Tudi trajanje mandata je znižano od 4 na 3 leta. Novi volilni red delavskih zbornic je v marsičem sličen volilnemu redu Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

Posebne važnosti pa je, da so bile z zakonom o zaščiti delavcev izpremenjene odredbe glede finansiranja delavskih zbornic. Doklada za vzdrževanje teh zbornic je bazirana na prispevkih za zavarovanje delavcev proti boleznim. Višina doklade je maksimirana s 0'5%. Na tem temelju so delavskim zbornicam zagotovljeni znatno večji dohodki, nego jih dobivajo zbornice delodajalcev, osnovane po zakonu o delu. Doklada je navadno določena v znesku 3⁰/₁₀₀. Po poročilih delavskih zbornic znaša mesečni prispevek posameznega delavca za zbornico 1'5—4'5 Din, a plačuje se preko organa za zavarovanje za primer bolezni. Število članov poedinih delavskih zbornic je razvidno iz sledeče tabele

Delavske zbornice:	Člani:
Zagreb	150.777
Beograd	78.837
Ljubljana	79.683
Novi Sad	77.184
Sarajevo	62.024
Split	26.101
Skupaj	474.606

Z ozirom na razliko svrh in nalog delodajalskih in delavskih zbornic je jasno vsakomur, da mora obstojati med delovanjem gospodarskih in delavskih zbornic diametralna razlika tudi glede posmatranja gospodarskih pojavov, kakor tudi glede načinov obdelo-

vanja gospodarskostatističnih podatkov ter proučevanja gospodarskih prilik. Dočim je pri gospodarskih zbornicah najmerodajnejše posmatranje vprašanj iz interesa pospeševanja splošnega blagostanja, se omejujejo delavske zbornice izključno na zaščito koristi delavcev. Delavske zbornice same naglašajo, da je njihova najvažnejša naloga, da ustvarijo v javnosti razumevanje njihovih zahtev ter se o gospodarskih zbornicah izražajo v svojih poročilih, da so one organi kapitalističnega in podjetniškega sveta, ki često vplivajo tudi na škodo delavstva na politično javnost.

Za študij socialnih in gospodarskih vprašanj sestavljajo delavske zbornice v smislu odredb zakona obsežne statistične podatke, da izpolnijo praznino, ki se pojavlja v naši državni statistiki. Delavske zbornice so v tem pogledu zasnovala vrlo obširen in sistematsko izdelan program statističnega dela, ki se nanaša zlasti na preiskovanje cen življenjskih potrebščin, na proučevanje eksistenčnega minuma, na probleme konsumne moči in življenjskega standarda našega delavca, na obremenjenosti delavca z različnimi davki, carinskimi in trošarinskimi dajatvami, na višino dni in v posameznih delavskih kategorijah in skupinah podjetij, na evidenco števila in dela delavskih organizacij ter na delavske pokrete. Velika odlika njihovega statističnega dela je v tem, da se vrši to delo enako na vseh področjih, dočim pri delodajalskih zbornicah enakost statističnega dela še ni dosežena. Delavske zbornice so v tem oziru v ugodnem položaju, ker ni treba, da zbirajo statistični material direktno same, nego izkoriščajo statistične podatke, sestavljene pri okrožnih uradih za delavsko zavarovanje in o poslovanju borze dela ter inspekcije dela. Material, ki so ga zbrale delavske zbornice, je zelo poučen in koristen, ker lahko dobro služi tudi delodajalskim zbornicam za dokumentacijo gospodarskih vprašanj, ako se obdelajo z gledišča delodajalca.

Kakor gospodarske zbornice imajo tudi delavske od l. 1924 svoje letne skupščine. Prvi tak kongres se je vršil l. 1924 v Lazarevcu, a ostali trije kongresi v Beogradu. Na teh kongresih so se razpravljala specialna delavska vprašanja v zvezi z obćimi problemi. Tako je bilo podano na prvem kongresu poročilo o temeljih našega gospodarskega življenja in o smereh njegovega razvitka, na drugem o carinsko-tarifni politiki, o vprašanjih preseljevanja ter o problemih svetskega gospodarstva. Na kongresih se je često vodila tudi burna polemika proti stališčem, ki jih v posameznih vprašanjih zavzemajo gospodarske zbornice in organizacije. Do večjih nasprotij je došlo med delodajalskimi in delavskimi zbornicami v vprašanju delovnega časa, v vprašanju odpiranja in zapiranja delavnic ter v vprašanjih revizije zakona o zaščiti delavcev, o zavarovanju delavcev in zakona o inspekciji dela. Nasprotujoči se stališči delavskega in delodajalskega razreda na skupnih anketah, sklicanih po ministrstvu socialne politike, se nista mogli dovesti v sklad.

Vzlic temu menimo, da se stališče delavske zbornice s stopnjevanjem, vedno intenzivnejšim proučevanjem gospodarskih problemov, interesne vezanosti in odvisnosti v gospodarskem delu zmerom bolj približa objektivni sredini, ki je za kompromisno rešitev takih vprašanj potrebna. Tudi samo publicistično in prosvetno delovanje de-

lavskih zbornic vpliva znatno v smeri razširjenja interesov in poglobljenja razumevanja delavskih krogov za gospodarske probleme, zato smatrajo gospodarske zbornice, da različnosti interesne vezanosti obeh vrst zbornic vendar ni treba, da vnaprej izključuje vsako skupno delovanje za pospeševanje našega občega gospodarskega stanja.

Velike važnosti za gospodarske zbornice je dejstvo, da stoje delavske zbornice neomajno na stališču potrebe skupne organizacije delavskega razreda v delavskih zbornicah in da smatrajo za največjega neprijatelja vsakogar, ki bi hotel njihovo zajednico razbiti ali oslabiti, dočim se v gospodarskih krogih še danes javljajo poedinci, ki menijo, da bo našlo delo razdeljenih zbornic po posameznih strokah več razumevanja ter imelo močnejši vpliv na gospodarsko politiko in lahko razvilo večjo aktivnost. Delavske zbornice so tudi bolj fundirane nego poedine gospodarske zbornice. Mnoge gospodarske zbornice zaradi nedostajanja gmotnih sredstev niso niti približno sposobne, da dajejo siromašnim interesentom ono pomoč, katero dajejo lahko delavske zbornice svojim članom. Gospodarske zbornice zato doslej niso mogle izvesti sistematskega načrta za nacionalizacijo naše industrije niti organizirati zaščitno delo s specilizacijo domačega naraščaja za vodilna mesta v industriji.

Višina proračunov delavskih zbornic nadkriljuje mnoge gospodarske zbornice. Tako na primer je znašal proračun ljubljanske Delavske zbornice l. 1925 2-8 milijona Din, dočim je v prvem polletju 1926 dosegel 1-99 milijona Din. S temi sredstvi je mogla zbornica odmeniti preko 100.000 Din za prosvetne namene delavstva, 70.000 Din za podporo brezposelnim delavcem, 41.000 Din za študijsko knjižnico itd. — Leta 1928. izkazuje prosvetni odsek račun preko 250.000 Din, a za obrtno-nadaljevalne šole predvideva samo 9592 Din, za strokovne tečaje delavcev 80.000 Din, za publikacije 33.220 Din, za delavsko kuhinjo 100.000 Din. Bonifikacija za plačevanje doklad znaša 196.062 Din, prispevek za vzdrževanje centralnega sekretarijata Delavske zbornice 180.000 Din, a troški za delegirane funkcionarje 107.500 Din. Proračun dosega višino 2,563.224 Din ter se tako približuje proračunom največjih gospodarskih zbornic v državi.

Proračun Radničke komore za Hrvatsko in Slavonijo znaša za računsko leto 1929/30 (od 1. julija 1929 do 31. julija 1930) Din 3,500.000—. Ves dohodek prejema ta Radnička komora od komorske doklade, ki se razpisuje v višini 0-3 %.

Troški so razdeljeni takole:

1. oddelek: uprava	Din 1,260.000
2. oddelek: socialna politika	„ 1,379.000
3. oddelek: pravna zaštita	„ 160.500
4. oddelek: kult. prosvetna akcija	„ 612.000
Izredne potrebščine	„ 50.000
Nepredvideno	„ 38.500
Skupaj	Din 3,500.000

Troški kult. prosvetne akcije so razdeljeni takole: za tečaje (delavske šole, analfabetske, jezikovne in občeizobraževalne tečaje v

Zagrebu in na deželi) 50.000 Din; pasamezna popularna naučna predavanja 30.000 Din; za ostale kult. prosvetne priredbe 20.000 Din; za delavske knjižnice 90.000 Din; za delavske čitalnice 130.000 Din; za muzej dela 25.000 Din; za pospeševanje delavskega kulturnega gibanja 25.000 Din; osebni izdatki 242.000 Din.

Kakor je razvidno iz tega pregleda, troši Radnička komora v Zagrebu na svojo upravo 1,260.000 Din, a za kult. prosvetne svrhe z ozirom na celokupne dohodke dovoli znatno vsoto 612.000 Din.

Delavske zbornice vzdržujejo v Beogradu skupni sekretarijat, ki je osnovan na temelju odredb člena 69. zakona o zaščiti delavcev. Prispevek poedinih delavskih zbornic je prilično velik. Tako je plačevala zagrebska delavska zbornica za l. 1929/30 znesek 234.500 dinarjev. Po odredbi omenjenega člena osnivanje skupnega sekretarijata ni obligatorno, nego se po zakonu le odobruje, da imajo zbornice pravico osnovati skupni sekretarijat v Beogradu v svrhu čim bolj uspešnega opravljanja poslov pri centralnih oblastvih. Centralnemu sekretarijatu stoji ob strani upravni odbor, ki ga tvorijo po dva člana iz vsake pokrajinske zbornice. Obavljanje poslov central. sekretarijata za zbornice tudi ni obligatorno. — Ta sekretarijat se vzdržuje s prispevki vseh delavskih zbornic, a njegova naloga je predvsem opravljanje posredovanj pri osrednjih oblastvih, zlasti pri ministrstvu za socialno politiko, kar je velike važnosti za ekspeditivno reševanje predlogov zbornic, a s tem posredno tudi za sam praktični uspeh zborniškega delovanja. Poleg tega je naloga sekretarijata koordinacija dela poedinih zbornic v vprašanih občegega značaja, a končno tudi iniciativa na socialnem polju. Mislimo, da je bil obstoj tega sekretarijata še razlog več, da je pokrenjena ideja osnovanja slične institucije tudi za gospodarske zbornice.

Delavske zbornice so podrejene ministrstvu socialne politike. Centralni sekretarijat je v zvezi z delavskimi zbornicami v inozemstvu ter sodeluje po svojih delegatih pri vseh važnejših mednarodnih akcijah Mednarodnega urada dela v Ženevi, dočim se v imenu delodajalcev na teh konferencah namesto delegatov gospodarskih zbornic pojavljajo zastopniki Saveza industrijalcev oziroma predstavniki Centrale industrijskih korporacij.

Aktivnost delavskih zbornic se čuti tudi v državnem zakonodajstvu kakor tudi v samoupravni politiki, a z mnogoštevilnimi intervencijami na korist delavskega razreda so zlasti v teku zadnjih pet let izvršile dober del svojega ožjega programa dela in nalog.

V drugi dobi svojega razvitka bodo delavske zbornice gotovo izkušale svoj dosednji program dela razširiti še na ostale vrste dolžnosti, ki jih zaradi razmer v prvih letih niso mogle vršiti na širši bazi. Njihova težnja za poboljšanjem standarda delavcev, v kolikor bo praktično začeta, je velike važnosti za krepljenje notranjega tržišča. Konsumna kvota na glavo prebivalca v naši državi ostaja v današnjih razmerah daleč za potrošnjo delavcev v severnih in zapadnih državah, toda povišanje dnin brez sočasnega okrepljenja carinske zaščite in sistematske organizacije privrednikov bo pač težko izvedljivo. Tudi tu smatramo, da najdeta obe vrsti zbornic široko polje delovanja na korist splošnega napredka našega gospodarstva.

Ing. Turk Jakob

O prehrani rastlin

(Konec)

Fosfora ne nahajamo kot takega na zemlji, ker kaže preveliko kemijsko privlačnost do kisika in se zaradi tega spaja z njim že pri običajni toplini. Kako je velika kemijska privlačnost fosfora do kisika, vidimo iz tega, da se navadni fosfor vname sam od sebe, če na zraku leži. O tem se prepričamo, če izlijemo njegovo raztopino v žveplovem ogljiku na pivni papir; žveplov ogljik, ki je zelo hlapljiv, kmalu odhlapi in se potem na papirju drobno porazdeljeni fosfor vname in gori. Zaradi tega moramo hraniti navadni fosfor pod vodo. Največ je fosfora v spojini z apnom in ga iz njegovih fosforovokislih kalcijevih soli zajemajo rastline kot neobhodno potrebno hranino v obliki fosforove kisline za svojo prehrano.

Kalij je srebrno-svetla čudovita alkalijska kovina, ki pa svojega sijaja ne ohrani na zraku, ker ga veže prevelika kemijska privlačnost do kisika. Kemijska privlačnost kalija do kisika je celo tako velika, da razkraja vodo in se spaja s kisikom, ki je v njej. Pri tem kemijskem postopku nastane tolika vročina, da se vname vodik, ki se osvaja ter s plamenom gori na vodi. Zato kalija ne moremo shranjevati na zraku, pa tudi ne pod vodo, temveč ga moramo hraniti v petroleju ali v parafinskem olju. Svobodnega kalija zavoljo tega ni, pač pa so zelo razširjene njegove spojine, ki ga iz njih zajmemo kot neobhodno potrebno hranino za živež rastline.

Natrij je kaliju docela podobna alkalijska kovina z istimi, odnosno sličnimi lastnostmi, pa ga kljub temu ne more nodomeščati pri rastlinski prehrani. Koristen je rastlinam, pa jim ni neobhodno potreben.

Kalcij je razširjena kovina, ki pa se kot taka nikjer ne nahaja in tudi nima prave praktične uporabe. Pač pa so sila važne njegove rudninske spojine, odnosno soli. S kisikom stvarja apno, z ogljikovo kislino karbonate v obliki apnenca, krede in marmorja, z žvepleno kislino sulfate v obliki mavca in alabastra in s fosforovo kislino fosfate. Mnogo ga je tudi v živalstvu in je živalsko okostje poglavitno iz fosforovo-kislega apna. V zemlji je v vsakojakih spojinah, iz katerih ga kot neobhodno potrebno hranino v obliki apna (Ca O) zajemajo rastline za prehrano.

Magnezij je prav lahka srebrno-svetla kovina, ki z bliščečo lučjo gori. V rastlinah stvarja sestavni delež listne zelenine in je zato neobhodno potreben za živež rastlinam.

Železo, ki ga vsi dobro poznamo, je sila važno za tvorbo listne zelenine v rastlinah in ga zavoljo tega rastline ne morejo pogrešati pri prehrani.

Žveplo je rumenkasta dobro znana snov in je važno za rastlinsko prehrano poglavitno zato, ker je bistvena sestavina beljakovin, ki so temelj rastlinskega življenja in življenja sploh.

Hlor je zelenkast in zelo strupen plin. Rastlinam je na vsak način koristen, četudi jim ni neobhodno potreben, kar pa ni še do-

končno dognano. V zemlji ga je obilo in se ga rastlinam dovaja obilo tudi z raznimi gnojili.

K r e m i k (silicij) je tudi, kakor pravijo, le koristen rastlinam, ne da bi ga neobhodno potrebovale za svojo prehrano. Poznamo ga v obliki kremenčaste kisline ali kremenice, ki stvarja kremen pesek in kremenjak.

So pa tudi še druge prvinske snovi, ki so zapopadene deloma v zgorljivi in deloma v nezgorljivi stvari rastlinskih teles, pa se je izkazalo, da so brez pravega pomena za rastlinsko življenje in rastlinsko prehrano.

Potemtakem je trinajstero prvinskih snovi, ki je iz njih v bistvu zgrajeno rastlinsko telo. Desetorica njih je za rast in razvoj zelenih rastlin neobhodno potrebna in ne smemo torej niti ene izmed njih pogrešati v tleh, oziroma v zraku, ker bi bilo sicer v resnični nevarnosti življenje naših kulturnih rastlin, pa bi bilo obenem ogroženo tudi naše in živalsko življenje. Te prvine so: ogljik, vodik, kisik, dušik, fosfor, kalij, kalcij, magnezij, železo in žveplo.

Četudi se hranijo zelene rastline zgolj in samo z neorganskim živežem, t. j. s snovmi, ki iz njih sestojita zrak in trdna zemeljska skorja, vendar jim je ogljik kot tak veliko pretrd za prehrano. Če izvzamemo kisik, ki ga zelene rastline vdihavajo podobno kakor ljudje in živali, potem se lahko reče, da se zelene rastline ne morejo prehranjevati v splošnem z elementarnimi ali prvinskimi snovmi. Zgorljiva ali organska tvar rastlinskih teles se stvarja zatorej v bistvu iz spojin njenih prvinskih sestavin, za kar služita poglavitno voda in ogljikova kislina, kakršna nastajata pri zgorevanju organskih snovi. Dušik zajemajo rastline predvsem v obliki njegovih solitrovokislih soli, četudi morejo sprejemati za prehrano soli amonijske, kakršen nastaja iz dušika pri zgorevanju rastlinskih snovi. Pa tudi prvine, ki sestavljajo rastlinski pepel, odnosno neorgansko tvar rastlinskega telesa, sprejemajo rastline le v obliki njihovih spojin in sicer kot lahko topljive soli. Te soli so elektroliti, t. j. one prevajajo v raztopinah električni tok. Disocirane ali razcepljene so v raztopinah v ione (pozitivne katione in negativne anione), s katerimi prehajajo v rastline.

Od hranin, ki jih potrebujejo za zgradbo svojih teles, zajemajo rastline za svoj živež naravnost iz zraka prav za prav samo ogljikovo kislino, ki je v zraku približno 0.03%. Z vsemi ostalimi hraninami in torej tudi z vodo in dušikom zalaga zemlja rastline. Rastlinske hranine morajo biti v tleh v obliki, ki se da v vodi raztopiti in, če niso, se morajo tako spremeniti, da se izlahka raztope v vodi, kajti le v vodni raztopini jih morejo uporabljati rastline. To se vrši skozi kosemce korenin. Iz korenin se pomici potem vodna raztopina rastlinskih hranin od stanice do stanice po staničju rastlinskega telesa navzgor ter prihaja tako v skrajne rastlinske organe, t. j. v listje in igličevje, kjer se prvotno tvorijo s pomočjo asimilacije vse rastlinsko telo sestavljajoče snovi. Iz vode in ogljikove kisline, ki pa prihaja v listje in igličevje naravnost iz zraka, nastaja tu kot vodni asimilacijski produkt s posredovanjem vmesnih spojin (formaldehida) po vsej verjetnosti najprej sladkor. Ta se potem preobrazuje v sorodne spojine, kakor n. pr. v skrob in staničnino (celulozo).

Poleg tega pa nastajajo po sila zamotanih kemijskih procesih tudi rastlinske tolšče in beljakovine. Seveda se morejo vršiti kemijski postopki pa tudi v nasprotni smeri, da nastane sladkor iz skroba itd.

Tvorba rastlinske tvarine iz neorganskih ali rudninskih snovi se vrši v zelenih organih rastlinskega telesa pri razkisbenih kemijskih procesih tako, da vsrkavajo rastline ogljikovo kislino vase. Ogljik ogljikove kisline pridržijo rastline zase ter iz njega, vode in ostalih rastlinskih hranin pripravljajo sokove, ki se iz njih gradi njihovo telo; kisik pa izdihavajo ter ga pošiljajo nazaj v zrak, od koder je izšel. Pri tem postopku sodelujejo topli in svetli solnčni žarki ter neka zelena barvina, ki ji pravimo listna zelenina ali klorofil. Ta daje rastlinskim mladikam zeleni videz in je v vseh višjih rastlinskih organizmih. Ker torej listne zelenine ne vidimo, je ali zakrita z dlačicami, ki pokrivajo rastlinsko telo, kakor n. pr. pri planinkah, ali pa je zakrita z drugimi barvinami, kakor n. pr. pri rdeči bukvi itd. V zelenih rastlinskih organih nastali rastlinski sok napravi obratno pot kot jo je napravila vodna raztopina rastlinskih hranin. S to se med potjo srečavata in pretvarjata ter se tako pripravlja gradivo za nove rastlinske stanice, ki se iz njih sestavlja stanišče mlajših rastlinskih delov, oziroma rastlinskih prirastkov. Tako rastline rastejo in se obenem debele.

c) O gnojenju kulturnim rastlinam ter o gnojilih

Poljedelstvo bi bilo mnogo enostavnejše in bi se moglo izvajati znatno ceneje, če bi bile rastlinske hranine v zemlji in zraku v neizčrpnih množinah. Temu pa ni tako. Z večino rastlinskih hranin sta sicer zemlja in zrak tako bogato založena, da se ni bati, da bi jih rastlinstvo v doglednem času potrošilo, oziroma použilo. Tako n. pr. je vode pri normalnih razmerah dovolj v tleh in se zategadelj izkaže češče potreba, da se mora z osuševanjem odvajati iz zemlje, nego da bi bilo treba polja in travnike umetno namakati z njo. Tudi ogljikove kisline ne bo zmanjkalo v zraku, dokler bo svet stal v taki obliki, kakršen je. Prav tako je železa, magnezija in žvepla dovolj v tleh ter so rastline s temi hraninami preskrbljene za tisočletja. Z nekaterimi rastlinskimi hraninami pa je rodovitna plast zemlje prav skromno založena ali pa so v njej v taki obliki, da se ne morejo z njimi v zadostni meri okoristiti rastline. Zlasti primanjkuje v tleh dušika, fosforove kisline in kalija ter ponekod tudi apna. Teh hranin je pogostoma tako malo v tleh, da bi jih s kulturnimi rastlinami izčrpali prav kmalu do skrajnih mej, če bi jih ne nadomestovali in nadomestujemo jih z gnojenjem. Zato nam je iskati poglobitni namen gnojenja v preskrbovanju kulturnih rastlin s potrebnimi hraninami, ki jih ali nedostaja v tleh ali pa so v tleh v taki obliki, da se jih rastline ne morejo naužiti. In prav v tem, da je dušika, fosforove kisline, kalija in apna premalo v tleh, ali pa da so te rastlinske hranine nedostopne rastlinam, leži njihova velika važnost za prehranjevanje rastlinstva.

Bili so časi, ko je človeškim potrebam zadostovalo gnojenje z domačim gnojem, h kateremu prištevamo zlasti hlevski gnoj in gnojnico. V današnjih razmerah pa je treba tudi na

kmetih intenzivnejšega gospodarstva, ki se da doseči pri poljedelstvu le z uporabo umetnih, tržnih ali pomožnih gnojil. Z njimi se dovajajo zemlji tri, oziroma štiri rastlinske hranine. Imenujemo jih glavne rastlinske hranine. Po njih imajo svoje ime tudi gnojila, ki so v kupčiji in razločujemo zatorej dušikova, fosforovokisla, kalijeva in apnena umetna gnojila. Podlaga vsemu gnojenju pa je še vedno domači, oziroma hlevski gnoj, v katerem so zapopadene vse rastlinske hranine in poleg tega tudi izboljšanje fizikalne lastnosti tal, ker jih greje in rahlja.

Dušikova gnojila. Dušik je v zemlji kot tak, kamor prihaja z zrakom. Toda zelene rastline se ne morejo hraniti s prvin-skim ali elementarnim dušikom. Pač pa je dano nekim neskončno malim rastlinskim organizmom, ki jim pravimo bakterije, osvajati si zračni dušik ter ga dovajati v obliki njegovih spojin za prehrano zelenim rastlinam. Od tod prihaja, da se morejo nekatere kulturne rastline, kakor stročnice (grah, bob, fižol, detelja itd.), zalagati s pomočjo gomoljnih bakterij z dušikom iz zraka, ki je v tleh. Glavni vir, ki iz njega črpajo kulturne rastline za zgradbo svojih teles prepotrebni dušik, pa so rastlinski ostanki, ki gnijejo in trohnijo v tleh ter domači gnoj. Rastlinski ostanki in gnoj se preobrazijo v zemlji v rudninske snovi, se mineralizirajo. Tako nastajajo solitrovokisle soli, ki predstavljajo ono obliko dušika, v kateri ga sprejemajo rastline poglavitno iz tal za hranino svojih teles.

Dušikove spojine pa nastajajo tudi v zraku, ko voda hlapi, ali če vdarja močan električni tok skozi vlažen zrak, kar se zgodi ob nevihtah, ki jih spremljajo po navadi gromke strele z neba. Tako prihajajo prav znatne količine dušikovih spojin z izpodnebnimi padavinami v tla in iz tal v rastlinska telesa.

Umni kmetovalci in tudi umni vrtnarji pa dovajajo rastlinam dušik tudi v obliki umetnih gnojil. Najboljše dušikovo umetno gnojilo je čilski soliter. Temu skoraj je enak žveplovokisli amonijak. Dušikova umetna gnojila izdelujejo v poslednji dobi že tudi iz zračnega dušika. Taka umetna gnojila so apnov dušik, sečnina, apnov ali norški soliter, amonijev sulfat in amonijev hlorid. Poslužujejo se za umetna dušikova gnojila pa tudi raznih industrijalnih odpadkov, kakor rožene moke, usnjene, moke itd.

Fosforovokisla gnojila. Nekoliko fosforove kisline je v vsakih tleh. Vendar pa prirodna fosforova kislina po navadi ne zadostuje rastlinam na kulturnih tleh. Dovajajo torej fosforovo kislino obdelani zemlji skoraj redno ali z domačim gnojem ali pa z umetnimi gnojili. Od umetnih fosforovokislih gnojil poznamo kostno moko, Tomasevo žlindro in superfosfat. Poslednji so v vodi topljiva fosforovokisla umetna gnojila in so zavorlo tega najbolj učinkovita. Fosforovokisla umetna gnojila so spojine fosforove kisline z apnom. Ko torej gnojimo z njimi, gnojimo obenem tudi z apnom.

Kalijeva gnojila. Kalija potrebujejo vse kulturne rastline razmeroma največ izmed glavnih rastlinskih hranin. Obdelana zemlja pa je s kalijem pogostoma prav slabo založena. Zato je treba

tudi kalij redno dovajati obdelani zemlji. To se zgodi ali s hlevskim gnojem in gnojnico ali pa z umetnimi kalijevimi gnojili. Izmed umetnih kalijevih gnojil poznajo naši kmetovalci najbolj kajnit in 40% kalijevo sol. Rabili naj bi le poslednjo, ker je bolja in bolj poceni. Gotovim rastlinam, ki so občutljive za hlor, gnojijo z žveplenokislím kalijem.

Apnena gnojila. Tudi apna potrebujejo kulturne rastline prav mnogo za uspešno rast. Po navadi zadostuje rastlinam apno, kolikor ga je v tleh z onim, ki ga dovajamo zemlji s fosforovokislími gnojili. Vendar vlada včasih tudi veliko uboštvo na apnu v tleh in ga je treba torej še posebe dovajati obdelani zemlji. Za apnena umetna gnojila veljajo: zmlet apnenec, v prah gašeno apno, mavec in zmlet lapor. Rabi naj se tisto apneno umetno gnojilo, ki je najbližje in najbolj poceni.

Če se ozremo na rastlinski svet, ki prihaja do popolne veljave zlasti v mogočnih gozdovih in, če pomislimo dalje, da je vzeto gradivo za ves ostali živi svet iz rastlinstva, ne moremo se načuditi veličanstvu sile, ki je bila v stanu započeti in dokončati to orjaško delo.

Naše gospodarstvo v juniju 1930

Že v poročilu za mesec maj smo imeli priliko zabeležiti znatnejše nazadovanje zaposlenosti industrije, razen onih panog seveda, katerih sezija je spomladi in poleti. Nazadovanje beleži tudi promet v trgovini na splošno. Deloma je to nazadovanje sezijskega značaja, ker prehajamo v mrtvo sezijo, istočasno pa moramo ugotoviti, da ima letos nazadovanje gospodarske delavnosti značaj nazadovanja konjunktura, kar pričajo mnogi znaki. Nazadovanje torej ni le prehodnega značaja.

Posebno je treba opozoriti na nazadovanje v lesni stroki. Danes je lesni trg vse Evrope v omrtvelosti, posebno pa v Srednji Evropi. Posledice omrtvelosti so občutne tudi pri nas, na lesnem trgu jo pripisujejo vplivu ruskega izvoza lesa. Rusi so namreč začeli pošiljati na razna evropska tržišča velike količine lesa po izredno nizkih cenah, ker lahko v sedanjih okoliščinah producirajo z nizkimi stroški. Zaradi konkurence in ker si hočejo osvojiti stara tržišča ruskega lesa, prodajajo po takih cenah, da jim druge evropske države ne morejo konkurirati. To pomeni za eno najvažnejših panog našega gospodarstva občutno zmanjšanje zaposlenosti in velja zlasti za Slovenijo. Posledica tega zmanjšanja zaposlenosti je poslabšanje izvoza ter sploh gospodarske konjunktura, ki je v zapadnih gorskih delih države v tako veliki meri odvisna od razvoja lesnega trga. Kajti pri nas ima les ravnotako važen pomen, kakor v žitorodnih pokrajinah države pšenica in koruza. Zato bi bilo nujno potrebno, da se naša gospodarska politika, ki se je začela v hvalevredni meri brigati za našo agrarno produkcijo, zlasti izvoz, začne brigati tudi za lesno stroko, ki je ravnotako važna panoga naše proizvodnje, saj je izvoz lesa in proizvodov važnejši in večji kakor izvoz pšenice in koruze.

Poslabšanja konjunktura pa ni opaziti le pri nas, nego tudi v drugih državah, kar seveda ni brez posledic za naše gospodarstvo. Zlasti prihajajo iz Amerike vesti o naraščajoči brezposelnosti in zadnji borzni polom ni bil le posledica uvedbe novih visokozaščitnih ameriških uvoznih carin, nego samo povod. Globlji vzrok pa je iskati, vkljub optimizmu ameriških vladnih krogov, v poslabšanju konjunktura. Danes cenijo število brezposelnih v Ameriki na 5 milijonov ljudi, kar je relativno več kakor v katerikoli drugi državi. Ameriška miselnost, da bo njih dobra konjunktura še dolgo trajala, je omajana.

V ostalem navajamo podatke o razvoju našega gospodarstva, kakor so se objavljali od našega zadnjega poročila sem.

Denarni trg

Velika likvidnost našega denarnega trga, ki jo beležimo že dalj časa, je morala priti do izraza v znižanju obrestne mere. K temu je prišlo še dejstvo, da je tudi drugod na svetovnih tržiščih kapitala prišlo do znižanja obrestne mere. Omenjamo le, da znaša oficijalna obrestna mera sedaj v Franciji samo 2 in pol odstotka, ravnotoliko v Newyorku. Obrestna mera v Angliji znaša samo 3% in ravnokar je Nemška Reichsbank znižala diskont od 4½% na 4%. Sledeč vzgledom emisijskih bank svetovnih tržišč kapitala je tudi naša Narodna banka znižala diskontno obrestno mero od 6% na 5½%, istočasno je znižala pa lombardno obrestno mero za cel odstotek, od 8% na 7%, kar je bilo potrebno že zaradi zmanjšanja prevelike razlike med diskontno in lombardno obrestno mero. Znižanje obrestne mere banke za trg ni imelo večjih posledic. Pač pa je to znižanje simptomatično za naše razmere, ker kaže, da gre tendenca za obrestno mero stalno navzdol. Tako nizke obrestne mere že dolgo niso zabeležila vsa tržišča kapitala in je vsekakor znak, da je konjunktura slaba. Na razpolago so nam podatki o stanju Narodne banke do 15. junija, nadalje je bila objavljena tudi bilanca Državne hipotekarne banke (prej Uprave fondova) za mesec maj. Tudi je znano stanje Poštne hranilnice konec maja 1930.

Glavne postavke izkazov Narodne banke so bile sledeče (v milijonih Din):

	Obtok	Kritje	Obveznosti
31. januarja	5.585.7	2.798.9	1.372.1
28. februarja	5.569.6	3.036.5	1.408.5
31. marca	5.363.0	3.014.6	1.397.3
30. aprila	5.221.0	2.964.6	1.555.4
31. maja	5.280.7	2.775.8	1.440.8
15. junija	5.204.8	2.535.7	1.279.7

Obtok bankovcev izkazuje stalno tendenco k padanju. Kritje pa, ki je bilo doslej visoko, se je začelo manjšati deloma radi stalne oddaje deviz zaradi naše pasivne plačilne bilance, deloma pa, zlasti v dobi od 8. do 15. junija, zaradi velikih oddaj države, ki so presegle v tej dobi znesek 200 milijonov dinarjev. Tudi so se zmanjšala dobroimetja bank na žiroračunih pri banki, ker je zastal dotok vlog in so se pojavile večje kreditne potrebe gospodarstva radi nastopajoče poletne seziže.

Poštna hranilnica kaže sledeče stanje in promet (v milijonih Din):

	Promet		Vloge	
	1930	1929	1930	1929
Januar . . .	5.089.5	4.529.3	852.2	602.6
Februar . . .	4.569.6	3.631.6	845.7	618.2
Marec . . .	4.881.5	4.176.5	816.0	538.2
April . . .	5.056.8	4.414.7	808.7	492.2
Maj . . .	5.259.5	4.815.4	839.8	651.6

Iz teh podatkov je razvidno, da je promet večji kakor lani, ko je bila izredno huda zima. Stalno so pa visoke vloge, kar kaže, da likvidnost denarnega trga še ni popustila.

Bilanca Državne hipotekarne banke izkazuje sledeče glavne postavke (v milijonih Din):

	December	Marcc	April	Maj
Gotovina in naložbe .	522.4	600.1	692.4	710.1
Posojila	2.604.4	2.707.5	2.728.0	2.759.5
Inozemska sredstva .	1.002.7	999.1	990.8	990.8
Domača sredstva . .	2.037.9	2.157.1	2.306.5	2.343.1

Te postavke kažejo velik narast tuzemskih sredstev banke, dočim so ostala inozemska sredstva v glavnem neizpremenjena s padajočo tendenco. Vendar že poročilo banke za poslovno leto 1929 navaja, da bo banka sedaj, ko so urejeni naši dolgovi v Franciji, pristopila k novim emisijam najbrže v Parizu, ker po sedanjem stanju tamošnji kapitalni trg še najbolj konvenira. Znatni prirastek tuzemskih sredstev je banka porabila predvsem za povečanje svoje likvidnosti, nato so narasla tudi posojila banke, predvsem posojila na dohodke in doklade. Ta panoga udejstvovanja banke obeta postati kmalu najplodonosnejša.

Efektini trg

Efektini trg ne beleži več one živahnosti, kakor jo je še pred kratkim izkazoval. Tečaji se sicer ne gibljejo znatno. Opažati je nekoliko popuščanja najvažnejših papirjev, stalno pa se učvrščuje vojna škoda. Zagrebška borza izkazuje od zadnjega našega poročila sem sledeče gibanje tečajev:

	7% inv. pos.	8% Bler. pos.	7% Bler. pos.	vojna škoda
1. januarja	85'00—85'50	—	—	437'00—438'50
31. januarja	82'75—83'75	89'00—91'00	79'00—80'00	440'00—441'00
28. februarja	81'00—82'00	92'00—92'50	81'00—81'50	402'50—403'00
31. marca	86—den	97'50—98'00	86'00—86'50	414'50—415'00
30. aprila	87'00—87'50	96'75—97'50	84'50—85'00	422'25—422'50
30. maja	87'75—88'00	97'00—97'50	85'00—85'75	429'50—430'50
20. junija	87'25—87'75	95'50—96'50	84'50—85'00	432'00—433'00

Devizni trg izkazuje na Ljubljanski borzi tale promet (v milijonih Din):

	1928	1929	1930
Januar	72'8	89'1	89'1
Februar	60'2	58'6	67'1
Marec	72'5	62'5	80'7
April	73'2	74'4	88'9
Maj	88'5	76'7	78'9

Skupno je v prvih petih mesecih t. l. znašal devizni promet Ljubljanske borze 404'7 milijona dinarjev napram 361'3 milijona dinarjev v odgovarjajoči dobi 1929 in 327'3 milijona dinarjev v odgovarjajoči dobi 1928. Kakor vse kaže, je pričakovati, da bo promet Ljubljanske borze v letu dosegel pričakovano milijardo dinarjev, kar bo lep dokaz življenske zmožnosti naše borze.

Zunanja trgovina

Za našo zunanjo trgovino so nam že na razpolago podatki za mesec april t. l. Po uradni statistiki je bil naš uvoz ta mesec celo manjši kakor v mesecu marcu, kar lani in dosedaj sploh ni bil slučaj. To zmanjšanje uvoza je pripisovati prejšnjemu nastopu pomladne sezone, dočim je lani mrzla zima zavlačevala razvoj pomladne kupčije. V ostalem je bila letos naša zunanja trgovina sledeča (v milijonih dinarjev):

	Uvoz		Izvoz	
	1930	1929	1930	1929
Januar	560.9	560.7	616.2	425.7
Februar	521.1	404.0	480.8	385.1
Marec	658.5	684.6	599.0	499.4
April	624.5	713.7	615.8	615.4

Dejstvu, da je bil naš uvoz v aprilu ter v marcu manjši kakor lani, je pripisovati izboljšanje naše trgovinske bilance. Poleg tega pa je še treba vpoštevati, da je letos izvoz radi lanske dobre letine znatnejši, saj se še vedno izvažajo naše žito. Tako je zaključila naša trgovinska bilanca za mesec april z deficitom 8.7 milijona dinarjev napram deficitu 59.5 milijona dinarjev v marcu letos in 97.3 milijona dinarjev deficitu v aprilu lani.

Zaposlenost

Narodna banka objavlja v svojih tromesečnih poročilih podatke o stanju zavarovanih delavcev pri Suzorju ter nadalje statistiko brezposelnosti, kakor jo objavlja Centralni odbor za posredovanje dela. K slednji statistiki je pripomniti, da je število brezposelnih v naši državi gotovo večje, ker vsebuje ta statistika samo podatke o onih delavcih, ki iščejo zaposlitve pri državnih posredovalnih institucijah. Zadnji podatki, ki jih navaja Narodna banka, so za marec. Ker pa nas v prvi vrsti zanimajo razmere v Sloveniji, objavljamo podatke o stanju članstva Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, kateri so nam na razpolago do konca maja t. l. Povprečno število članov je znašalo:

	1929	1930
Januar	84.670	90.238
Februar	83.520	90.736
Marec	84.620	92.989
April	89.139	96.584
Maj	95.790	101.744

Peter Šilec

Konkurenca

Mož mora na boj
v življenje sovražno...

Schiller

Stara pesem, a njena trditev velja za današnjo dobo kakor za vse čase. Morda pa ni bilo trgovcu življenje nikoli tako sovražno in mu ni bil boj za obstoj nikoli krutejši kakor dandanes. Nikoli ni poznal trgovec toliko zaprek in težkoč in nikoli ni moral biti oborožen s toliko umstvenim in telesnim orožjem, znanjem, energijo, voljo in prevdarnostjo ter zdravjem, kakor v sedanjosti, ko prežé nanj sovražniki ponoči in podnevi od vseh strani doma in onstran mej ožje domovine.

Najhujši sovražnik pa je človek vedno sam sebi; kdor je strokovno premalo in nezadostno usposobljen, kdor je intelektualno, živčno in fizično slabič, kdor je preplah ali lehkomišno pdrzen, starokopiten ali nekritično moden, mora tudi brez zunanjih sovražnikov zaostati in končno propasti.

Živimo v gospodarski dobi, v kateri je stalna samo izpremena, v kateri se ruši vse staro in se polašča veljave vse novo. Življenje zahteva neprestano novih orientacij, nove prilagoditve, novih vidikov. Odločati se je treba čim preje. Minuta zamujena ne vrne se nobena. Cincar in omahovalec se dandanes ne uveljavlja nikjer več, a uspeh in zmaga hrumita preko njega drugam. Kdor ni kes novim

metodam, novi taktiki, je podoben klasičnemu junaku, ki se s ščitom, mečem in sulico brani modernim topom, bombam in metalcem ognja ter strojem strupenih plinov. Vsak čas ima svoje orožje in svoj način borbe. Stalni so le cilji, pogum, čast in značaj: trgovec iz dobe Perikleja je stremel kakor trgovec sedanjosti za istim delom in smotrom ter je bil ponosen na svoj stanovski ugled moža-besede in čiste vesti.

Tepci, šeme, sleparji in šušmarji pa so bili brez uspeha in zaničevani v času Aristotela prav tako, kakor so danes. Sovražniki največje opasnosti so pač že od vekomaj vsakemu človeku lastne strasti in lastni duševni, moralni in telesni nedostatki.

In ni je večje modrosti v grški filozofiji, kakor zahteva: «Spoznavaj samega sebe!» Zakaj res je, da je vsakdo sam svoje sreče kovač in da je škorpionov, ki sami sebe pikajo do smrti, največ med ljudmi, ne pa med insekti.

Dokaz neinteligence tudi najbolj domišljavih in samozavestnih ljudi je, da iščejo vira svoje nesreče, svojih porazov in neuspehov predvsem izven sebe, v «smoli», sovražni družbi ali hudobni konkurenci. «Smola» je največkrat posledica lastne površnosti, lehkomišelnosti, preplitve miselnosti, otroške zaupnosti, nepoučenosti. Družba ti je sovražna najčešče, ker si jo k sovražnosti izzval ali ji po energiji, odločnosti, preudarnosti, strokovni sposobnosti in dalekovidnosti nisi kos. A konkurenca se ti zdi hudobna, dasi največkrat ni, le zato, ker je proti tebi uspešna; ako bi bila neuspešna, bi bila pač le bedasta.

Konkurenca je večna in se je začela s Kajnom in Abelom. sinovoma prvih dveh človekov na tej zemlji, ter bo trajala, dokler ne zmrzneta ali ne zgorita zadnja dva človeka. Konkurenca je tekma, ki je izvir vsega napredka v kulturi. In konkurenca je vladala med trgovci, odkar obstoja svet in na njem najprimitivnejša trgovina. Vršila se je vedno ali noblesno ali umazano, civilizirano ali barbarško, pošteno ali nepošteno. V vseh časih pa se je dostojna, pravno utemeljena konkurenca spoštovala kot koristna, nedostojna pa zaničevala in obsojala. Konkurenca je pametna ali neumna; prva uspeva, druga ubije prej ali slej samo sebe. Ali je moška, kavalirska, ali pa ženska, torej smešna in zlobna.

Zakaj drugačna je konkurenca med dvema branjevkama, ki se pobijati s psokami in opravljanjem, ali pa konkurenca med dvema resnima trgovcema, ki sta prava moža. In le žalostna in sramotna je konkurenca dveh mož trgovskega poklica, ki uporabljata ženske metode. Zakaj te metode so dandanes nemožne, preživele ter ne dovajajo nikoli do uspešne zmage, nego najčešče do neizogibnega poraza.

Trma in slepa strast, takozvano justament-stališče, zapriseganje, da «ne odneham, pa makar vse skupaj hudič vzame», vodijo konkurenta v gotovo propast. Spoznavaj samega sebe, svoje sposobnosti in svoja sredstva! je edino modro geslo za konkurenčno borbo. In boljša je kratka sprava kot dolgotrajna pravda. Pametneje je, da sedeta konkurenta za skupno mizo ter se spravita v diskretni obliki, kompromisno na obojestransko zadovoljstvo. Modreje je, da oba dobro živita, nego da bi obležala na bojišču oba s polomljenimi

udi. Zagrizeno trmasti tožbarji in pravdarji ugonobe hitro svoje imetje ter upropastijo sebe in obitelj. Moderni vojskovodje ne vztrajajo več na mrtvi straži ter ne žrtvujejo sebe in svoje vojske brez upa na možno zmago, nego se modro umaknejo na novo, boljše postojanko ali pa kapitulirajo. Junaštva nekdanjega romantičnega bojevanja racionalistična doba ne pozna več. In tudi borec trgovec ga ne sme več poznati, ako se noče na lastno pogubo vrhu vsega še osmešiti.

Pametneje je, da proučuje taktiko in metode konkurentove, jih posname in še izboljša. Morda dela konkurent vendarle tudi napake, ki se jih sam izogneš in ga s časom nadkriliš v uspehu. Ali pa se specializiraš na stroko, v kateri si močnejši, se omejiš, da si v posameznosti boljši in uspešnejši. Morda odbiješ nevarnost konkurence s tem, da si urnejši, uslužnejši, prijaznejši, da imaš čednejšo trgovino ter okusnejšo izložbo in solidnejšo reklamo kot tvoj tekmeec. Ali pa začneš z novo stroko, si poiščeš drug delokrog ali, če vse ne pomaga, se umakneš na novo postojanko. «Z bikom se ni bosti!» pravi pregovor, poln praktične modrosti. Zahrbno zbadanje po časnikih, smešno baharjenje v reklamah in inseratih, prikrito, a vsakomur razumljivo poniževanje konkurenta, prezirljivo in zlobno kritikovanje tekmečeve robe ali sposobnosti v pogovorih z odjemalci ali celo s potniki, vse mogoče nizkotno ruvanje proti tekmeccem izziva le k enaki ali še nizkotnejši borbi.

Moderni in značajni trgovec se nikoli ne omadežuje s takimi malenkostmi, čisto babjimi naskoki, spoštuje nasprotnika kot enakopravnega tekmecca in zahteva le isto zase. Ako bi trgovci drug drugega proglašali za sleparje in tepce, bi publika obrnila hrbet pač vsem ter se zatekla drugam, k tujcem, preko meje. Saj bi domaćim trgovcem ne zaupala sploh več. Sloga, edinstvo in medsebojno spoštovanje pa prinašajo ugled in zaupanje vsem in vsakemu posamezniku. Da je v slogi moč, velja zlasti za trgovino.

Včasih so se trgovci in obrtniki tega bolj zavedali ter so bili veliki in močni prav zaradi svoje složnosti. Mnogoštevilna podjetja iste in slične stroke so imela svoje trgovine in delarne v isti ulici. Še danes čitamo po vseh mestih ulična imena, ki nam pripovedujejo, da so nastala po trgovinah in delavnicah istega skupnega značaja. In podjetja so se med seboj podpirala, se v zadregi medsebojno zalagala, napravljala v harmoniji skupne velike kupčije in razdeljevala skupni dobiček. Cehi so skrbeli strogo za dobre, solidne običaje med člani in niso trpeli nikake umazanosti in hudobnosti. Tako so nastala ugledna trgovska in obrtna mesta, slavna po svetu in močna še dandanes.

Načela skupnosti in usodne navezanosti so zdaj še prav tako koristna kakor nekdanj. Kjer pa uganjajo podjetniki grdo konkurenco med seboj, vlada mrtvilo in moralni pekel.

Zato ponavljam: Konkurenca je bila in bo ter je vrec vsega novega, boljšega. Pobijajmo nečedno in nepošteno konkurenco, prezirajmo neumno in samomorilsko, a spoštujmo in posnemajmo konkurenco podjetnejšega in bistrejšega duha. Naš nevarni sovražnik ni pošten konkurent, nego naša konservativna lenobnost, površnost, lahkomišelnost in umska zaostalost.

Trgovina je svoje vrste veda in umetnost obenem. Razvija se in razvijati se moramo ž njo tudi sami. Imejmo zatorej odprte oči in ušesa ter se neprestano učimo, da ne zaostanemo za marljivejšimi tekmeci, nego da napredujemo ž njimi vzporedno ali celo preko njih. Življenje je boj, a smrt je mir.

TO IN ONO

Obresti in gospodarstvo

Motreč bilance trgovskih in industrijskih podjetij, vidimo, da izkazujejo le redko dobiček, jako pogosto pa katastrofalne izgube. Povsem nasprotno sliko pa kažejo bilance denarnih zavodov, ki porazdeljujejo svojim delničarjem visokoodstotne dividende. Primerjajoč uspehe bank in denarnih zavodov z neuspehi gospodarjev, pridemo do zaključka, da mora biti po sredi nekaj nezdravega, namreč da se na eni strani ne polaga dovolj važnosti potrebam in zahtevam druge strani. Denarstvo in gospodarstvo sta tako vezana med seboj, da si ne moremo niti misliti enega brez drugega. Opazovanja zadnjih let pa kažejo, da so neuspehom v trgovini in industriji v veliki meri krive visoke obresti. Vse države znižujejo svojo oficijelno obrestno mero; — Francija jo je znižala na 2,5%, Anglija 3%, Belgija 3%, Holandija 3,5%, Nemčija se je odločila znižati jo na 4,5%, Italija na 6%. Tudi naša Narodna banka je sledila zgledom drugih držav in znižala diskontno obrestno mero na 5,5%. Zasebne banke pa računajo nasprotno samo s svojimi takozvanimi pasivnimi posli, kjer morajo same plačevati obresti, ne ozirajo pa se na to, da drag denar, ki ga posojajo, ne more biti v korist našemu gospodarstvu, ki se mora boriti s hudo inozemsko konkurenco.

V zadnjem času se pojavlja v našem gospodarskem svetu energična zahteva po znižanju bančnih obresti, ki je z ozirom na težki kreditni položaj naših gospodarjev nujno potrebno.

Konferenca gospodarskih zbornic v Dubrovniku

Dne 25. maja t. l. je pričela v Dubrovniku konferenca gospodarskih zbornic, ki ji je predsedoval predsednik dubrovske zbornice g. dr. Melko Čingrija. Na konferenci so bile sprejete naslednje resolucije:

Resolucija o gospodarskih zbornicah obsega referat g. Ivana Mohoriča in dr. Čuvaja. V njej se zahteva enoten zakon o zbornicah za vso državo.

Resolucija o turizmu konstatuje, da turizem v našem Primorju napreduje ter da posvečajo merodajni krogi tej panogi našega gospodarstva vso skrb in pažnjo. Centralni organizaciji «Putnik» je treba zajamčiti možnost čimvečjega razvoja. Najnujnejša je gradnja novih hotelov z vsem komfortom. Podpre naj se zlasti tudi zasebna inicijativa za zgradbo hotelov.

Resolucija o pospeševanju sadjarstva zahteva ustanavljanje zadrug v svrhu izboljšanja sadja.

Resolucija o živinarstvu končno konstatuje nujno potrebo po racionalni gojitvi živine in izboljšanja pasme.

Statistika stečajev v maju 1930

Jugoslovansko društvo za zaščito upnikov v Zagrebu je zabeležilo v mesecu maju t. l. 65 stečajev, napram 98 stečajem v istem mesecu preteklega leta, t. j. za 33 stečajev odnosno 33,6% manj.

Od teh odpade na Slovenijo in Dalmacijo 8 (lansko leto maja 5), Srbijo in Črno goro 46 (70), Hrvatsko in Slavonijo 5 (12), Bosno in Hercegovino 1 (2), Vojvodino 5 (9).

Od početka leta je bilo 368 stečajev, napram 505 v istem razdobju lanskega leta, t. j. za 137 stečajev odnosno 37,2% manj.

Trgovski muzej v Beogradu

Zavod za pospeševanje zunanje trgovine pri ministrstvu trgovine in industrije v Beogradu pripravlja ustanovitev trgovskega muzeja. Namen trgovskega muzeja bo zbirati vzorce naših izvoznih predmetov in delovati za solidno organizacijo na inozemskih razstavah in velesejnih. Zavod namerava s pomočjo zbirke vzorcev izvoznih predmetov organizirati posebne «pro-

pagandne dni» pri posameznih konzularnih zastopstvih naše države v inozemstvu, katerim bo od časa do časa dostavljal specialne kolekcije vzorcev onih naših domačih produktov, za katere se bo pokazalo zanimanje tamošnjih konzumentov. Na ta način upa zavod, da bo potom sistematično organizirane gospodarske propagandne akcije pripomogel k pospeševanju naše zunanje trgovine.

Organizacija grafičnega delavstva v naši državi

Savez grafičnih delavcev Jugoslavije je edina sindikalna organizacija, ki se ji je posrečilo organizirati absolutno večino grafičnega delavstva. V njem so organizirane najmanj štiri petine vseh delavcev in delavk, ki de-

lajo pri nas v grafični industriji. V teku sedmih let, od 1921 do 1927, je izdal Savez svojim članom 15.561.238 Din 40 p podpor. V tej vsoti pa niso upoštevane brezposelne podpore, ki jih je razdelil Savez svojim članom v sednajboljša in najdiscipliniranejša stanovska organizacija delavstva v naših letih, to je 16.366.602/20 Din. Savez grafičnih delavcev je gotovo državi.

Za ureditev modernih cest

Vedno večji avtomobilski promet nujno zahteva ureditev modernih avtomobilskih cest. Ministrstvo za zgradbo je radi tega odredilo, da pošlje nekaj mladih inženjerjev, ki so v državni službi, v inozemstvo, da tam izpopolnijo svoje strokovno teoretično in praktično znanje.

DRUŠTVENE VESTI

II. REDNA ODBOROVA SEJA TRGOVSKEGA DRUŠTVA «MERKUR» ZA SLOVENIJO V LJUBLJANI se je vršila v torek, dne 17. junija t. l. ob 20. uri v posvetovalnici Zveze trgovskih gremijev v Ljubljani. Predsednik g. dr. Fran Windischer je otvoril sejo, pozdravil navzoče, osobito na novo izvoljeni odbor in ugotovil sklepčnost. — Novo izvoljeni odbor je prosil, da bi vedno z marljivostjo sodeloval v prid društvu, zlasti naj bi pa budil zanimanje za bodočo jesensko sezono, v kateri se bodo nadaljevala lansko leto pričeta vseobče priznana predavanja v okvirju ljudske univerze za trgovske in obrtniške kroge. — Za tridesetletnico obstoja našega društva je predlagal, naj bi vsak posameznik sedanjega odbora v svrhu priobčenja v eni prihodnjih številk društvenega glasila poslal društveni pisarni svojo sliko, s čimer se je odbor strinjal. — Opozoril je odbor na velezanimivo predavanje g. profesorja A. W. Blau-a iz Berlina o novodobni umetnosti prodaje in kupčijski reklami, ki se bo vršilo v sredo, dne 18. junija t. l. ob 20. uri v predavalni dvorani Okrožnega urada za zavarovanje delavcev na Miklošičevi cesti, s pozivom, naj naše članstvo ne zamudi redke prilike udeležiti se poučnega predavanja priznanega strokovnjaka na polju moderne reklame. — Omenjal je ponudbo ateljeja za notranjo arhitekturo ing. arh. I. Omahna ter ing. D. Serajnika, tu, za notranjo ureditev društvenih prostorov v Trgovskem domu, ki je pa žal ne moremo sprejeti radi pomanjkanja gmotnih sredstev. — O poučnih tečajih je poročal, da so se razen italijanščine že zaključili ter se bo sestavila do prihodnje seje statistika o posetu pouka posameznih predmetov. — Da bi se povečalo število članstva našega društva, je sklenil odbor na predlog g. Mirka Teršana obrniti se na Društvo trg. potnikov in zastopnikov za Slovenijo, tu, s prošnjo, da bi trgovski potniki hkrati z opraviлом svojega posla skušali tudi pridobivati člane našemu društvu. — V to svrhu je predlagal tudi g. Anton Verbič, naj bi se za vsakega člana odbora sestavil seznam ljubljanskih in izvenljubljskih članov, kar je vzel odbor odobruje na znanje. — Nato je povzel besedo gospod Josip Krek ter predlagal, da bi se priredili letos društveni izlet na Lesno brdo pri Vrhniki v graščino Golob, kjer bi si udeleženci ogledali vzorno urejeno perutinarstvo. — Odbor se je strinjal s predlogom ter naprosil g. Josipa Kreka, da bi se o načinu in terminu izleta sporazumel osebno z g. Golobom. — Detajli izleta naj bi se prepustili prireditvenemu odseku. — Slednjic je podal še vodja društvene pisarne g. Erik Černe tajniško poročilo, poročilo o delovanju posredovalnice ter o tekočih poslih in stanju članstva, nakar je gosp. predsednik zaključil sejo.

Tajnik